



Informatieblad

September 2009

Prinsjesdag, de Miljoenennota en het koffertje

Inhoudsopgave

- 1 Wat gebeurt er op Prinsjesdag?
- 2 Het koffertje, wat zit er in?
- 3 Waarom de derde dinsdag van september?
- 4 Waar komt de naam Prinsjesdag vandaan?
- 5 Het allereerste koffertje
- 6 Zijn er nog meer koffertjes?
- 7 De eerste Miljoenennota
- 8 Wat gebeurt er na Prinsjesdag?

De Koningin, de gouden koets, de Troonrede, veel oranje boven en het koffertje van de minister van Financiën. Dat zijn de symbolen van Prinsjesdag. Maar wat gebeurt er nu precies die dag? Waarom de derde dinsdag van september en wat zit er in het koffertje? Op deze en meer vragen vind je antwoord in dit informatieblad.



1. Wat gebeurt er op Prinsjesdag?

Elke derde dinsdag van september is het Prinsjesdag. Dan komt de Koningin in de gouden koets naar het Binnenhof in Den Haag om de Troonrede voor te lezen. Met het uitspreken van de Troonrede opent zij het nieuwe werkjaar van de Staten-Generaal (de Eerste en Tweede Kamer). Alle ministers, staatssecretarissen, leden van de Eerste en Tweede Kamer en andere genodigden zijn in de Ridderzaal aanwezig als de Koningin de Troonrede voorleest. In de Troonrede geeft de Koningin een overzicht van de belangrijkste plannen van de regering voor het komende jaar.

Later op die dag gaat de minister van Financiën met het koffertje naar de Tweede Kamer. Namens de regering biedt hij daar tijdens de eerste vergadering in het nieuwe werkjaar de rijksbegroting en de Miljoenennota aan. De minister opent het koffertje op de regeringstafel en geeft de inhoud van het koffertje aan de Kamerbewaarder. Deze overhandigt de rijksbegroting en de Miljoenennota aan de voorzitter van de Tweede Kamer.



De rijksbegroting en de Miljoenennota

Ieder jaar moeten de uitgaven van de overheid voor het komende kalenderjaar worden vastgesteld. De regering doet hiervoor een voorstel in de vorm van de rijksbegroting. De rijksbegroting bestaat uit de begrotingen van de verschillende ministeries. Het zijn allemaal wetsvoorstellen die nog moeten worden behandeld en vastgesteld door de Tweede en Eerste Kamer.

De Miljoenennota is een algemene toelichting op de rijksbegroting. De Miljoenennota zet de keuzes, de belangrijkste plannen van de regering en de prijskaartjes die daaraan hangen op een rijtje. De Miljoenennota biedt een overzicht van de inkomsten en uitgaven van het Rijk, de Sociale Zekerheid en Zorg (de Collectieve sector). De Miljoenennota gaat daarnaast ook in op de economische situatie van Nederland en de te verwachten ontwikkelingen in Nederland, in Europa en daarbuiten. Kortom de Miljoenennota geeft een toelichting op het economische en financiële beleid van Nederland: Hoe gaat het met de economie van Nederland? Hoe hoog is de schuld? Hoe groot of klein het tekort op de begroting? Moeten we bezuinigen en waarop? Geven we extra geld uit en waaraan?

2. Het koffertje, wat zit er in?

Iedereen kent wel het koffertje waarmee de minister van Financiën op Prinsjesdag naar de Tweede Kamer gaat. Erop staat in gouden letters geschreven: *'DERDE DINSDAG IN SEPTEMBER'*.

In het koffertje zit niet de hele rijksbegroting! De rijksbegroting bestaat immers uit de begrotingen van alle veertien ministeries en deze passen niet in het koffertje. Een deel wordt daarom apart bezorgd. In het koffertje zitten in ieder geval de begrotingen van een aantal ministeries én de Miljoenennota met daaromheen een oranje lint.

Het koffertje

Het huidige koffertje is gemaakt van ivoorkleurig geitenleer en is van binnen bekleed met blauwe Thaise zijde. De letters *'DERDE DINSDAG IN SEPTEMBER'* en het Nederlandse wapen dat daarboven is aangebracht zijn met de hand verguld. De Staatsdrukkerij heeft het in 1964 aan minister Witteveen aangeboden, ter gelegenheid van het 150-jarig bestaan van de Staatsdrukkerij.

3. Waarom de derde dinsdag in september?

Al vanaf het begin van ons Koninkrijk, in 1815, wordt jaarlijks het werkjaar van de Staten-Generaal geopend. Eerst was dat op de eerste maandag in november. Later werd het de derde maandag in oktober. Weer later, in 1848, werd dat vervroegd naar de derde maandag in september. Reden van het naar voren halen van de opening was dat de Kamerleden, de leden van de Staten-Generaal, zo meer tijd hadden om de rijksbegroting vóór het einde van het jaar te behandelen. De rijksbegroting bestaat namelijk uit wetsvoorstellen die door de Eerste en Tweede Kamer behandeld en goedgekeurd moeten worden, voordat vanaf 1 januari het geld uitgegeven mag worden en de belastingen geïnd.

De maandag bleek achteraf gezien niet zo'n geschikte dag. Kamerleden die ver van Den Haag woonden, moesten al op zondag hun reis beginnen, om op tijd te komen. De vervoermiddelen uit die tijd waren immers niet bepaald snel. Vooral leden van de christelijke politieke partijen vonden het een bezwaar om op zondag te reizen. Daarom is in 1887 besloten de opening van de Staten-Generaal, met het uitspreken van de Troonrede, voortaan op de derde dinsdag van september te laten gebeuren.

4. Waar komt de naam Prinsjesdag vandaan?

Vanaf september 1930 wordt de derde dinsdag in september Prinsjesdag genoemd. In de tijd dat stadhouder Prins Willem V (1748-1806) regeerde werd zijn verjaardag, 8 maart, Prinsjesdag genoemd. In die tijd was dit één van de populairste volksfeesten in ons land. Nederland was toen, tijdens de Franse bezetting, een republiek en niet zoals nu een koninkrijk. De aanhangers van de familie van Oranje-Nassau gebruikten die dag om hun voorliefde voor de prins en het koninkrijk te laten zien.

Niemand weet precies waarom vele jaren later de naam Prinsjesdag is overgegaan op de jaarlijkse openingsdag van de Staten-Generaal. Wel is het zo dat de Koninklijke familie kon worden toegejuicht. Ook nu op onze huidige Prinsjesdag maken mensen uit alle hoeken van het land gebruik van de gelegenheid om met vlaggetjes en veel oranje boven de Koningin en haar familie te begroeten.

5. Het allereerste koffertje

De traditie van het koffertje is in 1947 begonnen, toen minister Lieftinck van Financiën de eerste rijksbegroting na de Tweede Wereldoorlog in stijl wilde aanbieden aan de Tweede Kamer. Minister Lieftinck heeft het presenteren van de begroting in het koffertje overgenomen van de Engelsen waar de koffertjestradiatie al veel langer bestond.



Het allereerste koffertje

Het allereerste koffertje is omgerekend naar euro's destijds voor ongeveer € 1,70 door een ambtenaar gekocht bij leerhandel 'Van de Broek' op de Laan van Meerdervoort in Den Haag. Het was een eenvoudig bruin koffertje waar letters van goud papier op zijn aangebracht. Later is voor het opschrift 'derde dinsdag in september' goudverf gebruikt. Dit koffertje staat in het Belasting- en Douanemuseum in Rotterdam.

Tien jaar later in 1957 dreigde de traditie van het koffertje bijna verloren te gaan toen minister Hofstra de rijksbegroting gewoon in zijn aktetas mee naar het Binnenhof nam. Een groep studenten die het hier niet mee eens was, heeft de minister demonstratief een nieuw koffertje aangeboden. Waar dat koffertje is gebleven weet niemand. Maar één ding is zeker, minister - Hofstra nam het jaar daarop het oude bruine koffertje toch in de hand om er de rijksbegroting en Miljoenennota mee aan te bieden.



6. Zijn er nog meer koffertjes?

Bij wijze van grap heeft de minister van Financiën twee keer de rijksbegroting en de Miljoenennota in een heel klein koffertje aangeboden. In 1988 was dat minister Ruding die een klein koffertje uit zijn binnenzak haalde waarin de rijksbegroting en de Miljoenennota voor het jaar 1989 op microfiche stonden. Minister Zalm bracht in 1999 een koffertje mee dat een cd-rom bevatte met daarop de rijksbegroting en de Miljoenennota voor 2000.

Het koffertje van de derde woensdag in mei

Een ander koffertje is het koffertje van de derde woensdag in mei. Zoals de rijksbegroting en de Miljoenennota worden aangeboden in een koffertje op Prinsjesdag, zo worden het rijksjaarverslag en Financieel Jaarverslag van het Rijk op de derde woensdag in mei ook aangeboden in een speciaal koffertje.

7. De eerste Miljoenennota

Officieel heet de Miljoenennota: 'Nota over de toestand van 's Rijks financiën'. Daarvoor was het gebruikelijk dat, direct na de opening van de Staten-Generaal, de minister van Financiën de rijksbegroting presenteerde met een toespraak. Die toespraak werd de Miljoenenrede genoemd en bevatte de belangrijkste cijfers voor een aantal jaren. Vaak kwamen er zoveel cijfers en getallen naar voren dat het de Kamerleden moet hebben geduizeld. Daarom heeft in 1906 minister De Meester besloten deze toelichting schriftelijk aan de Tweede Kamer aan te bieden in een nota die toen nog 'Nota betreffende de toestand van 's Rijks financiën' heette en nu kortweg de Miljoenennota.

8. Wat gebeurt er na Prinsjesdag?

Al snel na Prinsjesdag beginnen de eerste vergaderingen over de rijksbegroting en de Miljoenennota in de Tweede Kamer. Er wordt dan over de grote lijnen gepraat. De Kamerleden, in dit geval de voorzitters van de fracties, geven hun mening en stellen vragen over de rijksbegroting. De minister-president antwoordt en verdedigt de plannen namens de regering.

Deze debatten over de rijksbegroting heten de Algemene Politieke Beschouwingen. De financiële specialisten van de Tweede Kamer bespreken de Miljoenennota in oktober met de minister van Financiën. Deze debatten heten de Algemene Financiële Beschouwingen. In november en december worden de aparte begrotingen van de ministeries zowel in de Tweede Kamer als in de Eerste Kamer behandeld.

De Tweede Kamer kan wijzigingen aanbrengen in de begrotingsvoorstellen, de Eerste Kamer niet. Over de voorstellen (en de eventuele wijzigingen) wordt vóór het einde van het jaar gestemd, eerst in de Tweede Kamer en daarna in de Eerste Kamer. Als alle begrotingen zijn goedgekeurd kunnen de ministers de voorstellen in het komende jaar uitvoeren en het geld vanaf 1 januari uitgeven en de belastingen worden geïnd.

Meer informatie

Het ministerie heeft ook informatiebladen over de volgende onderwerpen:

- Het begrotingsproces
- Begrotingsbeleid door de jaren heen
- De derde woensdag in mei
- Financieel Jaarverslag van het Rijk 2008, een samenvatting
- Samenvatting Miljoenennota 2010

De informatiebladen kunt u bestellen via internet www.minfin.nl (Organisatie > Publicaties)

U kunt ze ook telefonisch bestellen via de Postbus 51 infolijn, telefoon: 0800-8051, elke werkdag van 9.00 tot 21.00 uur.

Internet

Op de speciale internetsite www.prinsjesdag2009.nl vindt u nog meer informatie over de Miljoenennota en Prinsjesdag.

Ministerie van Financiën
Directie Communicatie
Postbus 20201
2500 EE Den Haag
Internet: www.minfin.nl

September 2009